

PRESENTACIÓ

A la primavera de l'any 1983, amb motiu de la inauguració del Museu del Montgrí i del Baix Ter, Joan Surroca i Sens escrivia que el Museu naixia amb voluntat de ser l'exposició permanent d'un laboratori de recerca.

En pocs anys els fets semblen confirmar aquest engrescador objectiu. Un exemple concret el tenim ara a les mans. El present número de la revista "Papers del Montgrí", dedicat al medi natural de Torroella, ve a ser una mena de síntesi pedagògica dels coneixements generals que avui tenim de les ciències de la natura a la comarca. Síntesi pedagògica, perquè els estudiosos que l'han redactada són, alhora, creadors del nou espai dedicat a les ciències naturals de la Casa Pastors. Així, aquest número de "Papers del Montgrí" esdevé una mena de guia de mà de les noves sales naturalistes del Museu i, alhora, un text útil com a "guia de la natura" dels voltants de Torroella de Montgrí.

Parlar del medi natural de Torroella és parlar, evidentment, del massís del Montgrí, "la flor de pedra d'aquest país" com escriví Josep Pla. Però aquesta "flor de pedra", tan emblemàtica per als empordanesos, ha esta afaïçonada pels elements naturals que en el curs dels temps geològics hi han diferenciat ecosistemes: les Illes Medes, que hauríem de veure sempre com una part del Massís del Montgrí definitivament aïllada pels avatars de les oscil·lacions eustàtiques de la Mediterrània i d'altres factors geològics. D'altra banda, el baix Ter i els seus aiguamolls tan castigats per la contaminació del riu i la depredació humana, conserva encara el fràgil equilibri ecològic que li permetria tornar a esdevenir el bell indret de què parlen les cròniques antigues.

Però ja que ens posem un xic somiadors pot ser oportú, en contrapunt, insistir en el fet que aquest patrimoni natural de Torroella de Montgrí és encara avui un dels conjunts més interessants, ja no de Catalunya i dels Països Catalans, sinó de tota la Mediterrània occidental.

Ni un punt d'exageració en aquesta afirmació. I aquí la nostàlgia esdevé més aviat impaciència per donar a conèixer a tothom el perquè d'aquest interès científic del medi natural de Torroella.

En aquesta tasca, els científics de la natura ens hem d'espavilar. Els arqueòlegs ens han pres, noblement, la davantera. Van ser homes dels país aficionats a l'arqueologia els primers que, ja fa més de cent anys, van realitzar observacions científiques a la comarca. Un segle després, el nom del Montgrí és conegut internacionalment per les seves ocupacions humanes prehistòriques (des del paleolític inferior a l'Edat del ferro).

En el camp de les ciències de la natura, també s'hi ha treballat molt des de fa decennis, però la labor ha estat força dispersa i, sobretot, és menys coneguda pel gran públic. D'altra banda, resta molta feina a fer i ens manca encara un assaig d'interpretació global dels sistemes naturals del massís del Montgrí.

El fet és que destacats geòlegs, paleontòlegs i biòlegs catalans i dels països veïns han trepitjat el Montgrí, les Illes Medes i la plana del baix Ter des de fa al voltant d'un segle.

La primera caracterització geològica del Massís del Montgrí va ser feta ja l'any 1886 pel gran geòleg català Lluís Marià Vidal. Avui són desenes els treballs geològics i paleontològics publicats i el nom del Montgrí, en la seva versió llatina "montgrinensis", figura ja en els llistats de la literatura científica internacional.

I pel que fa a les Illes Medes, com no fer esment de l'excel·lent monografia publicada l'any 1984 per l'Institut d'Estudis Catalans i que culmina vint anys de recerques biològiques a les illes? Pocs indrets de la Mediterrània són avui tan ben coneguts i valorats científicament com les Medes i el seu món submarí.

Però, com dèiem, resta encara molta feina a fer i, encara més, per donar difusió al que ja és conegut pels especialistes.

Un dels camps de recerca del futur immediat haurà de ser l'estudi del carst del Massís del Montgrí, és a dir, el coneixement del seu món subterrani, un món on viu una singular fauna d'invertebrats cavernícoles d'origen tropical, un món que amaga també restes de fauna i flora fòssils de fa al voltant d'un milió d'anys que ens permetrà reconstruir el medi natural que potser conegué el nostre avantpassat l'*Homo erectus*.

Eren, sens dubte, altres temps. Però que ningú pensi que cal anar només sota terra per recordar-se'n. Del bosc tropical humit d'ahir, en resten alguns retalls a la llum del dia. El margalló, per exemple, que encara sobreviu al massís del Montgrí i que és l'única palmera silvestre d'Europa. A la comarca, aquesta espècie vegetal es troba avui en dia tan amenaçada que, si no es prenen mesures urgents, només en sobreviurà el record en el topònim geogràfic del "Puig de la Palma".

Tanmateix i per damunt de tot cal insistir potser en el que s'ha dit tantes vegades i, almenys fins ara, amb poc ressò: **el Massís del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter són una de les últimes reserves d'espais verges del litoral empordanès** i, per tant, com afirmava el *Llibre Blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans* (1976) es tracta d'una "zona mereixedora d'una protecció especial".

Com diu l'adagi popular, només s'estima allò que es coneix. Aquest número de "Papers del Montgrí" va, per això, en aquesta línia. Tan de bo que ben aviat puguem gaudir de tot el medi natural torroellenc: conegut, estimat i protegit. Tot depèn de nosaltres.